

Hípotézisalkotás,
konceptualizálás,
operacionálás

A kutatási terv és a
kutatási folyamat

WJLF SZM BA
Pecze Mariann

A tudományos kutatás népszerű fogalmai

Zora Neale Hurston, antropológus

„A kutatás nem más, mint formális kíváncsiság.
Meghatározott célt követve nyughatatlanul keresi a választ.”
(„Research is formalized curiosity. It is poking and prying with a purpose.”)

Szent-Györgyi Albert

„Kutatni valamit annyit tesz, mint látni, amit mindenki lát, és közben arra gondolni, amire még senki.”
(„Research is to see what everybody else has seen, and to think what nobody else has thought.”)

A kvantitatív kutatási folyamat

Alapkérdések:

Miért -

célja

mít -

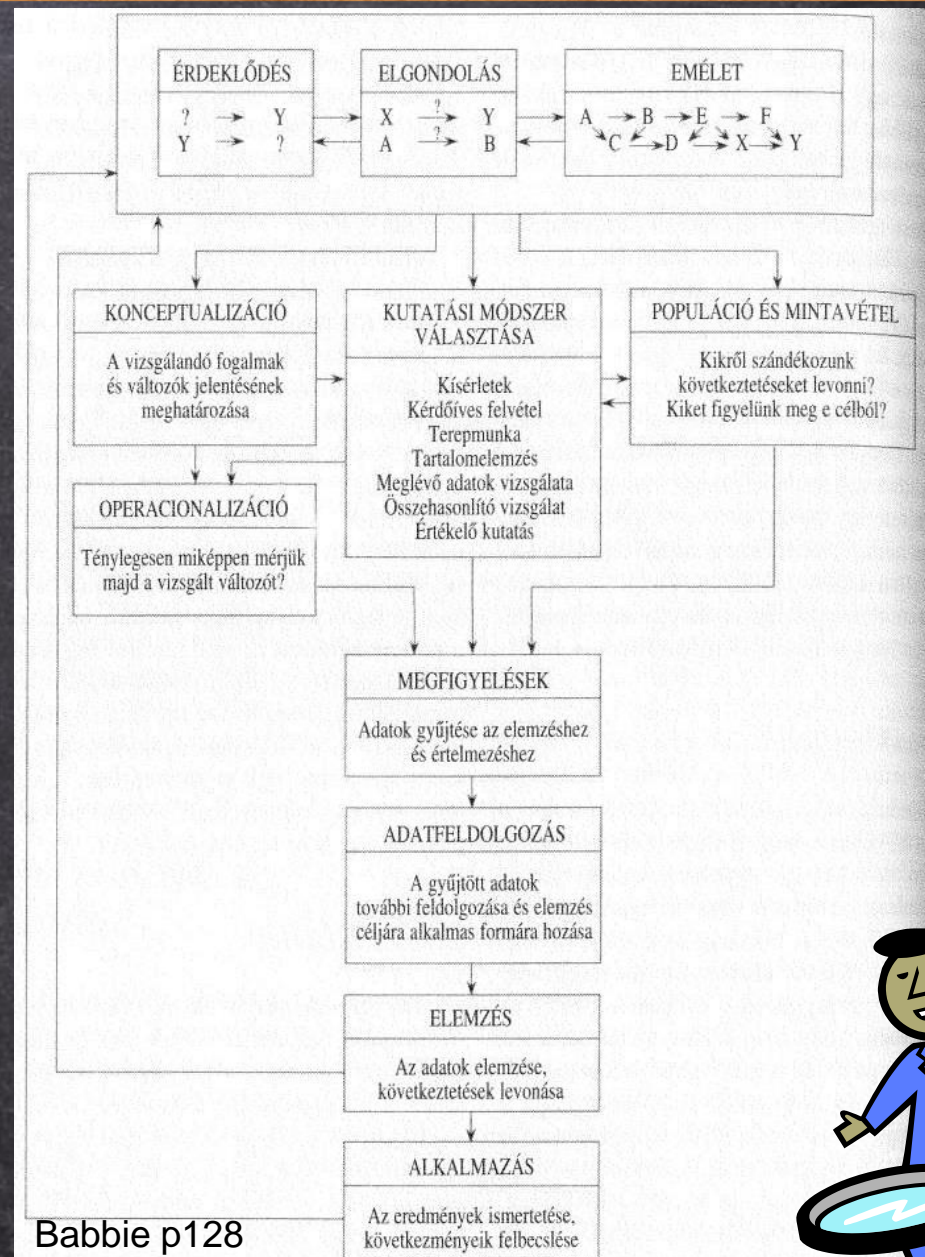
tárgya

mikor -

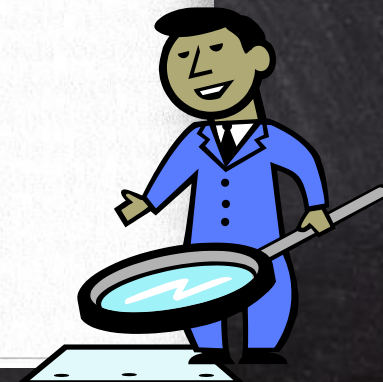
hol -

hogyan?

Kutatási
terv

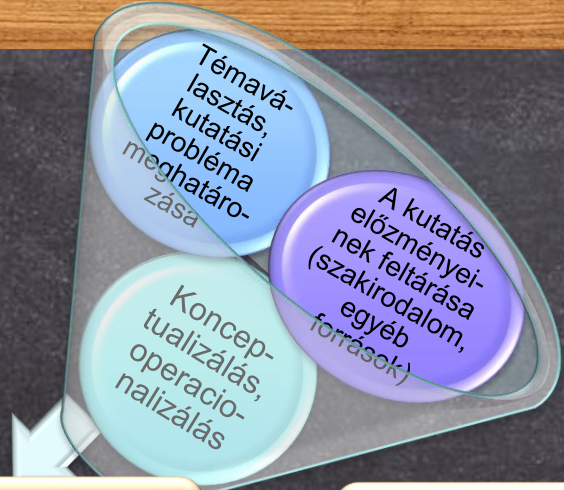

Babbie p128

A kutatási folyamat menete

- Változók definiálása
- kutatási módszer meghatározása
- Kutatási eszköz választása
- Adatgyűjtési módszer kidolgozása
- Módszer kipróbálása (pilot)

A kutatás céljának, hipotéziseinek megfogalmazása, kutatási terv elkészítése

Adatbázis készítés

Elemzés (statisztikai vagy tartalom)

Adatgyűjtés tervezés

adatgyűjtés

Válasz a kutatási kérdésekre/hipotézisekre

Populáció meghatározása

Mintavétel (ha szükséges)

Következtetések, javaslatok

Kutatási folyamat lépései

1. A kutatás céljának felismerése és meghatározása (felderítés-leírás-magyarázat)
2. A kutatás tárgyának kiválasztása
3. A vonatkozó szakirodalom feltárása
4. A tárgyra vonatkozó feltételezések (hipotézisek) megfogalmazása
5. A vizsgált népesség (populáció) meghatározása, ebből a vizsgálandó minta kiválasztása (elemzési egységek)
6. A kutatás adatfelvételi és adatfeldolgozási módszereinek megtervezése
7. A tervezett módszerek kipróbálása
8. Az adatok felvétele
9. Az adatok feldolgozása
10. A hipotézis vizsgálata (igazolása/elvetése), tézisek megfogalmazása
11. A kutatás eredményeinek összegzése
12. Következtetések, javaslatok megtétele

kutatási előterjesztés

Mit akarsz elérni?

Kutatási terv

Elképzelési terv

Kutatás célja

MIÉRT?

Kutatási kérdések

MIT?

Operacionalizálás

KONKRÉTAN MIT,
HOGYAN?

Populáció
(mintavétel)

Adatgyűjtés
módszere(i)

Technikai kutatási terv

határidők

Költségvetés

Technikai feltételek

Hogyan, hol,
mikor...?

Hogyan valósítható meg mindez?

A KUTATÁSI TERV I.

A kutatás elméleti megalapozása

1. Probléma illetve cél: Pontosan mi az, amit vizsgálni akarunk? Miért érdemes vizsgálni? (Gyakorlati-elméleti fontossága: mihez járul hozzá, mire használható az eredmény?)
2. Irodalmi áttekintés: A témával korábban foglalkozó fontosabb szerzők, kutatások ismertetése. Mít mondtak a témáról mások? Milyen főbb elméleti álláspontok léteznek, vannak-e ezeknek hiányos pontjai, egymással ellentétes tételei? Az eredmények ellentmondásosak-e? Vannak-e a kutatásoknak olyan fogyatékoságai, amelyeken javítani lehet?
Hípotézisalkotás. A kutatás során megválaszolandó alapvető kérdések és a feltételezett válaszok megfogalmazása

Az empirikus munka lépései

1. A vizsgálat alanyai:

Kinek-minek a vizsgálata (vizsgálati alapegységek)? Az empirikus kutatás alapsokaságának, megfigyelési egységének és számbavételi egységének meghatározása.

2. A mintavétel

Teljes körű vagy mintavételes lesz-e az adatgyűjtés? Utóbbi esetben a mintavételi eljárás ismertetése (a minta nagysága, a mintavétel módja).

KUTATÁSI TERV II.

3. A kutatás időbeli lehatárolása

Keresztmetszeti, longitúdínális vagy kvázi-longitúdínális lesz-e a vizsgálat, s mely időpontra vagy időszakra vonatkozik?

4. Mérés:

Melyek a kutatás legfőbb változói, hogyan definiáljuk őket, más kutatásokból veszi át vagy saját definíciókat használ? Más mérési módszereinek átvétele – avagy saját mérőeszközöket alkalmaz (pl. kérdőív, megfigyelési, dokumentumelemzési szempontrendszer, interjúvázlat, stb.)? (Mellékletbe illeszthető kutatási dokumentumok.)

5. Adatgyűjtési módszerek:

Hogyan zajlik az adatgyűjtés: kísérlet, megfigyelés, kérdőíves kérdezés (kérdezőbiztossal, postai kérdőívvel)? Adatfelvételt folytat, vagy statisztikai másodelemzést? (Mellékletbe illeszthető kérdőívek.)

6. A kutatás várható eredményei, az eredmények hasznosításának lehetőségei

KUTATÁSI TERV III.

7. Elemzés:

A tervezett elemzési eljárás, technikák leírása (pl. egyszerűbb keresztábrák, korrelációs mátrixok, avagy összetettebb technikák, mint pl. a klaszteranalízis, a faktorelemzés). Az elemzés céljának és logikájának ismertetése. Melyek az elemzés függő és független változói, hogyan ellenőrzi a változók összefüggéseit? (Külön Mellékletben az eljárások, elemző modellek leírása szerepelhet.)

► A kutatás megvalósításának gyakorlati feltételei

1. Határidők: A különböző kutatási fázisok határideje, felelősök, együttműködők megnevezése, elkészülő produktumok (tanulmány, prezentáció, stb.). (Táblázat formájában elkészíthető)
2. Költségvetés: Az egyes kutatási fázisok pénzügyi terve: mi mibe kerül (pl. sokszorosítások, kérdezők, kódolók, postaköltség, irodai felszerelés, közlekedés, stb.) (Táblázat formájában elkészíthető ez is).

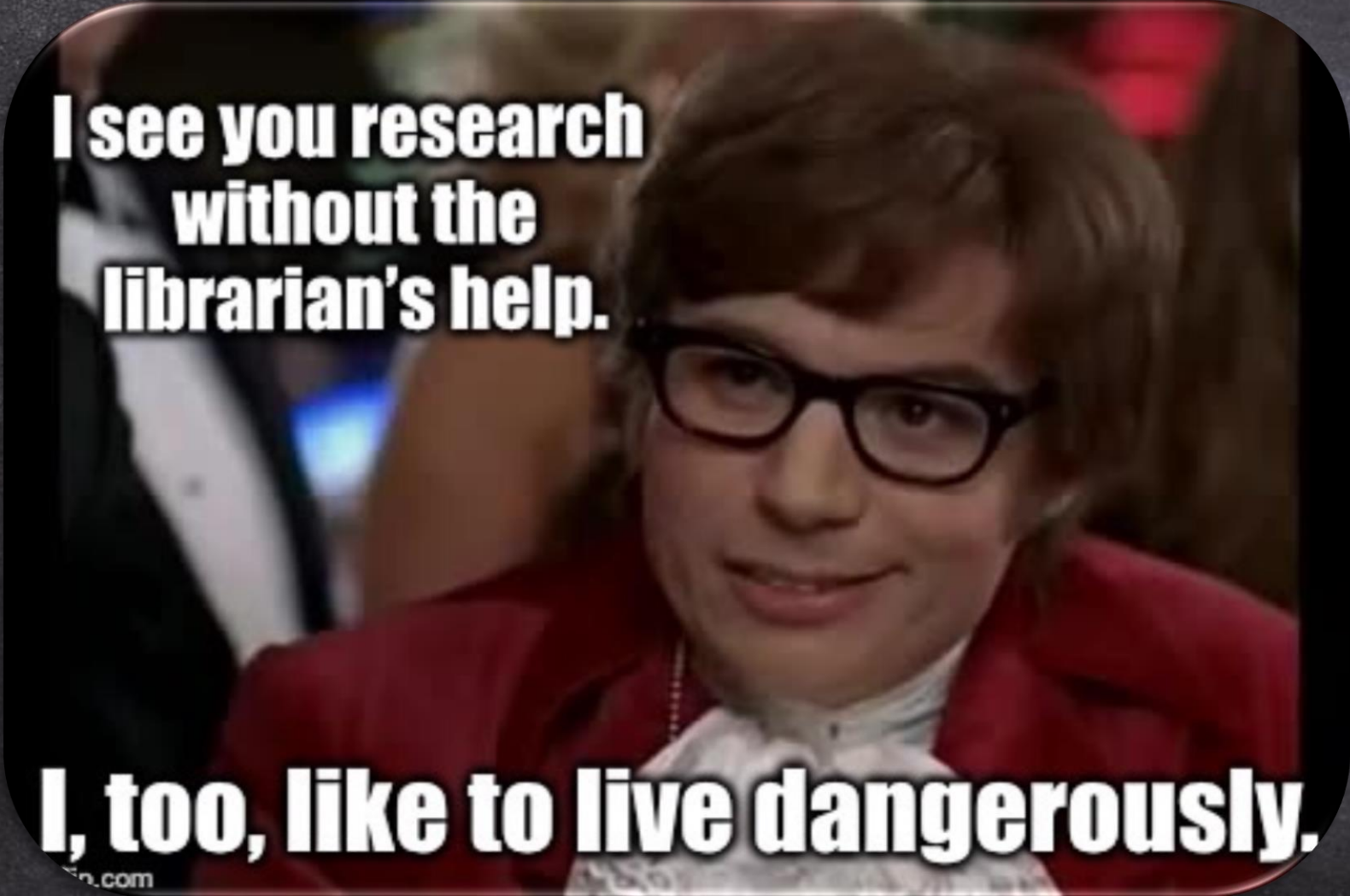

A szakirodalom áttekintésének okai

1. Adott problémának kapcsán mi került már megvalósításra (ismétlés elkerülése)
2. Ötleteket ad, milyen kutatás elvégzésére van szükség
3. Rámutat mely kutatási stratégiák, eszközök voltak hatásosak
4. Összehasonlíthatóak a kapott eredmények

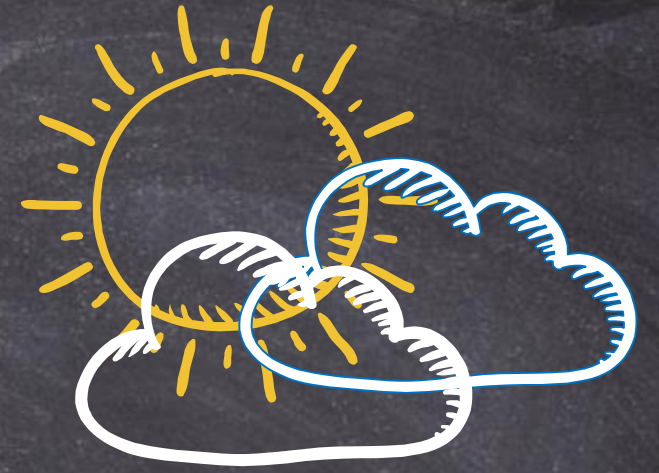

**I see you research
without the
librarian's help.**

I, too, like to live dangerously.

memegenerator.com

hípotézis

Hípotézis

- Olyan erős feltevés, amelyet a kutatás során igazolni vagy cáfolni kívánunk. Benne van a kérdésre, problémamegfogalmazásra feltételezhetően adható válasz is.
- A hipotézis állítás formájában megfogalmazott feltevés, amely megnevezi a vizsgált változókat és a közöttük feltételezett összefüggés tartalmát és irányát
- Jellemzők/okszági viszonyokra vonatkozó kijelentések, amelyeket a kutatás, felmérés során igazolunk / cáfolunk
- Vezérfonal a felmérés során
- Meghatározza a módszert, adatgyűjtést
- A szekunder adatforrások feldolgozása után célszerű (kutatási eredményre, tudományos elméletre alapozva) megalkotni. Nem elsőre, hanem sokadik újrafogalmazás után írásban rögzített.

Forrása lehet:

- gyakorlati tapasztalat, amelyet a szakirodalommal alá kell támasztani
- elméleti tételek

BŐVEBBEN LÁSD KÜLÖN DIASOROZAT

Jó hipotézis

Egy olyan kijelentés, amely a kutató feltételezéseit fogalmazza meg a problémában szereplő változókra, azok kapcsolatára vonatkozóan

A kutatás előtt kell megfogalmazni, vezérfonalul szolgál

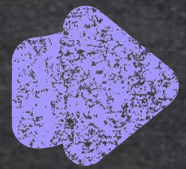
- vizsgált tulajdonság, jellemző kapcsolatát kell jelölnie
- Egyszerűen, tömören megfogalmazott
- Egyértelműen igazolható/cáfolható (mit kell tapasztalnom akkor, ha igaz, ill. hamisnak bizonyul)
- A meglévő ismeretekre, tudásanyagra támaszkodik
- Egyértelmű, világos fogalmakat használ
- Nem evidens, nem tartalmaz magától értetődéseket (pl. a nők és a férfiak ajakerűzs használata között jelentős eltérések lesznek: a nők nagyobb arányban használnak ajakerűzst)
- Nem túláltalánosított (pl. összefüggés várható az emberek kora és életmódja között)
- Nem túlságosan konkrét (pl. a jeles tanulók általában 5 perccel hamarabb érkeznek az iskolába mint a rossz tanulók)

Hípotézisek típusai

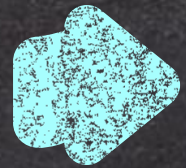
Példák:

Nullhípotézis

amikor azt feltételezzük, hogy nincs összefüggés a változók között.

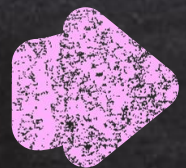
A szülők iskolai végzettsége nem hat a szakközépiskolások tanulási motivációjára.

Alternatív irány nélküli hípotézis

amikor az összefüggést feltételezzük, azonban annak irányát nem adjuk meg.

A szülők iskolai végzettsége hatással van a szakközépiskolások tanulási motivációjára.

Alternatív irányt is kifejező hípotézis

amikor megjelöljük a változók feltételezett kapcsolatának irányát.

Mínél magasabb a szülők iskolai végzettsége, annál nagyobb mértékű a szakközépiskolások tanulási motivációja.

Példa hipotézisre

Az egyes kockázati magatartásformák

- kipróbálása (életprevalencia értékek, kipróbálás életkora),
- használatuk gyakorisága (éves és haví prevalencia értékei) és
- a fogyasztás körülményei (használt drogok fajtája, a használat módja, stb.)

összefüggésben állnak a megkérdezettek

- alapidemográfiai jellemzőivel (nem, életkor, lakóhely típusa, család szocioökonómai státusza),
- családi és kortárs kapcsolataik jellemzőivel,
- mentális egészségi állapotukkal.

Példa hipotézisre 2. (környezetan)

A klímaváltozás befolyásolja a fegyveres konfliktusokat Szíriában

Összefüggés van a globális felmelegedés és az afrikai fegyveres konfliktusok gyakorisága között.
2009 – PNAS amerikai tudományos akadémia folyóiratában közölt tanulmány

2011 - Scientific American

a kitört egyiptomi forradalom egyik kiváltó oka a drasztikusan megemelkedett élelmiszerárakban keresendő.

rendkívüli szárazság

Egyiptomban csökkent a gabonatermelés

az import is jelentősen megrágult

a világ nagy gabonatermelő országaiban az időjárási katasztrófák következtében (szárazság Kínában és Oroszországban, áradások Ausztráliában) ugyancsak visszaesett a termés mennyisége

2013 - a Science című tudományos folyóirat

60 tanulmány alapján: a klímaváltozás - időben és földrajzilag is - számos konfliktussal hozható összefüggésbe .

Szíriai konfliktusok

az éghajlatváltozás felerősítheti azokat a feltételeket, amelyek megléte esetén valószínűbbé válhat a konfliktus kirobbanása

Az aszály pusztító hatást mért az ország északkeleti régiójának mezőgazdaságára. Nagyjából 1,5 millióan hagyták maguk mögött a vidéki területeket és költöztek a városokba, ahol már amúgy is nagy volt a társadalmi feszültség a gyors népességnövekedés és az iraki menekültek beáramlása miatt.

A helyzetet tovább súlyosbította a talajvíz nem megfelelő kezelése. Egyúttal megugrottak az élelmiszerárak, ami tovább súlyosbította a helyzetet.

konceptualizálás

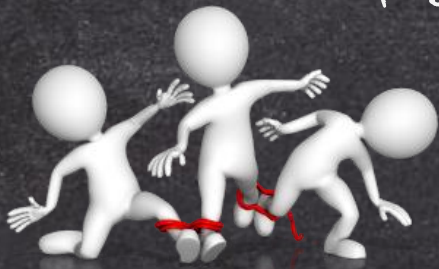

konceptualizálás

A konceptualizálás egy olyan folyamat, amelyben a vizsgálatban használt fogalmakat tisztázzuk annak érdekében, hogy egzakt módon mérni tudjuk őket.

Egyértelműnek tűnő fogalmak:

Fogalmak átdolgozása úgy,
hogy az adatfelvételnél
értelmezhetőek legyenek

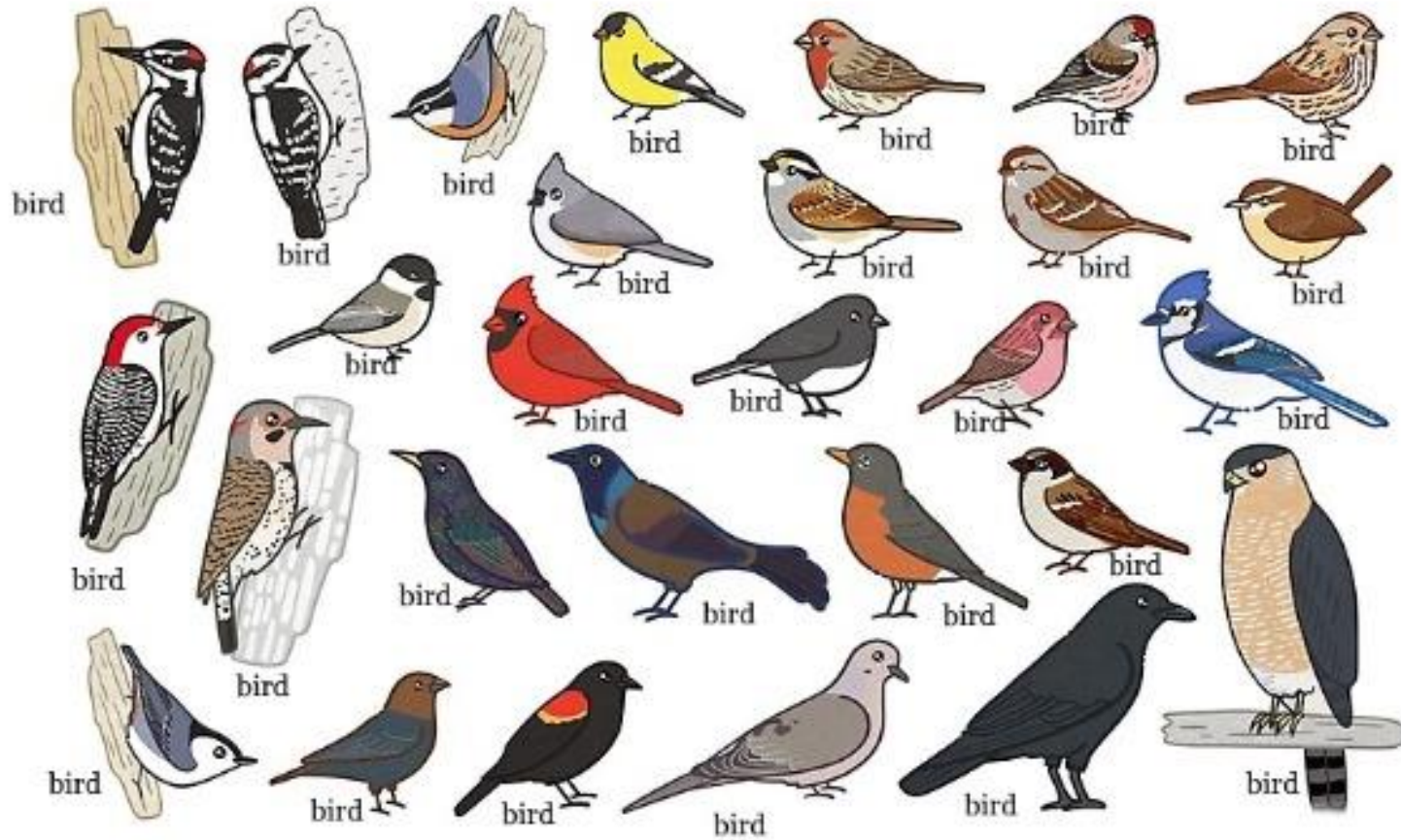

Indikátorok és dimenziók meghatározása

BIRD IDENTIFICATION CHART

Konceptualizálás

- Egy pontos fogalmi készlet segít abban, hogy a kérdésmegfogalmazás és hipotézis maradéktalanul érvényesüljön a kutatási eszközök tartalmában és struktúrájában
- A kutatási eszközökben a fogalmak mint számszerűsíthető információk jelennek meg valamilyen kérdés vagy megfigyelési szempont formájában
- Feltáró kutatásnál: sokszor az számít eredménynek, ha sikerül fogalmi szinten megragadni a nagyvonalakban ismert jelenség egyes részleteit
- Kisebb kutatások: 5-7 fogalom; nagyobbak: 40-50
- Fogalmak áttekinthető struktúrája: fogalmi térképben ábrázolva

valamely fogalom
jelentéstartalmának
meghatározása.

dimenziók

A fogalom további
alcsoporthoz bontása

- A fogalmak lényeges alkotóelemei, oldalai
- Általános követelményei:
  - A dimenziók között ne legyen átfedés
  - Lehetőleg fedjék le a jelölni kívánt fogalom teljes tartalmát

Pl.: Ha azt feltételezzük, hogy a nők könnyorületesebbek a férfiaknál

Könnyorületesség?

Érzelmi? Cselekvési? Emberiek iránti? Állatok iránti?

Indikátorok

Az egyes dimenziók empirikus mutatókon – indikátorokon keresztül értelmezhetőek – Minden egyes kérdés egy-egy indikátora a dimenziónak

Pl.: *szociális intézmények informatikai eszközhasználata (2004)*

Dimenziók:

adatnyilvántartási gyakorlat, Adatbiztonság (informatikai rendszer), Szoc.szakemberek számának ismerete

Indikátorok:

kapcsolattartási gyakorlat (kötelező, finansz....)

Formája (telefon, e-mail, személyes...)

Adatmozgás mikéntje (posta, digitális...)

Indikátorok felcserélhetőségének elve: (Paul Lazarsfeld)

amennyiben mind ugyanannak a fogalomnak a mutatói, akkor felcserélhetőek, vagyis mind ugyanúgy viselkednek a mérés során, ahogy a vizsgált fogalom viselkedne.

Indikátorok csoportosítása dimenziók szerint

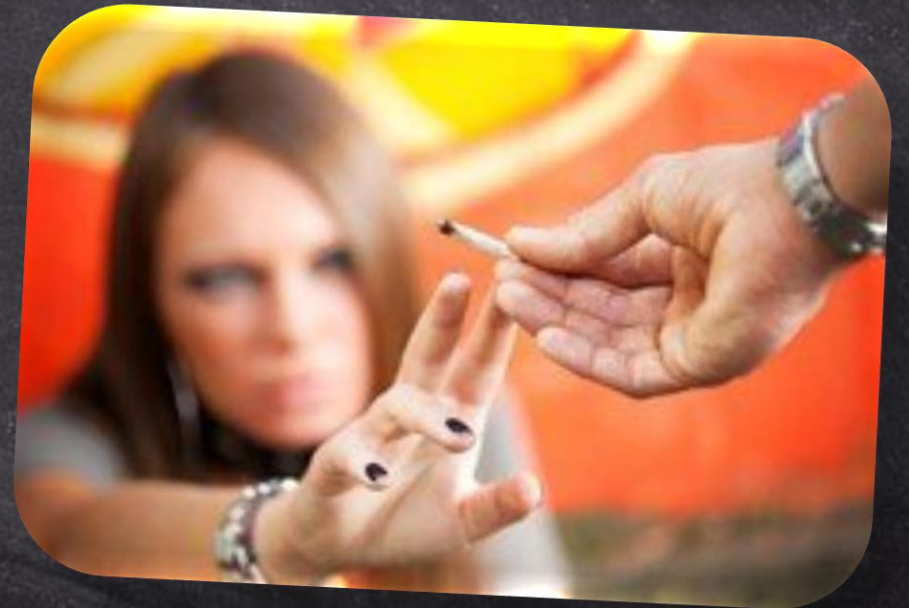
(pl. a jómódúságot vizsgáljuk aszerint, hogy mennyi és milyen ingatlanjai és ingóságai vannak valakinek, illetve aszerint, hogy milyen ellátásokat és szolgáltatásokat tud igénybe venni, stb.)

Konceptualizálás szükségessége - példa és feladat

A fiatalok baráti társaságban
ismerkednek meg először a
kábitószerrel.

- Mí ezzel a gond?
- Mít és hogyan definiálnál?

Házi feladat

Azt feltételezzük, hogy a vallásosság összefügg a házastársi hűséggel (hipotézis)

- mit értünk vallásosság alatt (konceptualizálás)
- és milyen emberi viselkedéssel, hogyan mérhetjük a vallásosságot (operacionalizálás)

Füleki Dániel

A TÁRSADALMI KIREKESZTÉS ÉS BEFOGADÁS indikátorai

A társadalmi minőség dimenziói és indikátorai

Társadalmi minőség (SQ) dimenzió	Dimenzió	Társadalmi indikátor (vagy témája)
Társadalmi-gazdasági biztonság	Anyagi biztonság	A nettó jövedelem eloszlása (kvartilisok, decilisek stb. szerint csoportosítva)
	Munkaügyi biztonság	Munkanélküliségi, ideiglenes, részidős foglalkoztatottsági ráták, munkahelyi balesetek száma - mindezek foglalkoztatási szektoronként
	Lakhatási biztonság	Hajléktalanság, lakhatási bizonytalanság; kényelmi lehetőségek hiánya
	Egészséggondozás	Morbiditási és halálozási ráták
Társadalmi befogadás	Társadalombiztosítási rendszerbe való befogadás	A társadalombiztosítási szolgáltatásokhoz való hozzáférés eloszlása, alacsony jövedelmek az egyes demográfiai változók szerint (kor, nem, régió, etnikai hovatartozás, foglalkoztatottsági státusz stb. szerint)
	Munkaerő-piaci befogadás	A munkahelyekhez, illetve teljes- vagy részidős állásokhoz való hozzáférésbeli diszkrimináció megoszlása demográfiai változók szerint
	Lakáspiaci befogadás	A lakóövezetek (szomszédságok) földrajzi elérhetőségének alakulása, támogatott és védett lakásépítés; a hajléktalanság demográfiai változók szerint
	Egészségügyi szolgáltatásokkal való lefedettség, befogadás e szolgáltatások terén	Az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés eloszlása, illetve halálozási és más ráták demográfiai változók szerint
	Oktatási rendszerbeli és oktatási szolgáltatásbeli befogadás	Oktatási és kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés és az ebben tapasztalható diszkrimináció demográfiai változók szerinti eloszlása
	Politikai befogadás	Választó- és polgárjog; restrikciónak a megválasztott képviselőséggel és kormányzati tagsággal kapcsolatban
	Közösségi szolgáltatásbeli befogadás	A szabadidős létesítményekhez és a lakókörnyéki szolgáltatásokhoz való hozzáférés eloszlása
Társadalmi státusz szerinti befogadás	Egyenlő lehetőségek és diszkrimináció-ellenes törvénykezés	

Szociológiai Szemle
2001/2. 84-95.

A fogalmak „csapdája”

megfigyelések és mérések

nevet adunk a fogalomnak

Létezőnek tekintjük

töprengünk, hogy jók-e az indikátorai

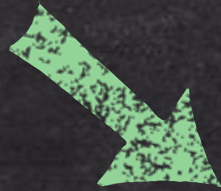
elmélet

konceptualizálás

operacionalizálás (műveleti definíció)

mérés

Példa

- Híp: "A közelség befolyásolja a vonzalmat"

- Op: Közelség = kollégiumi szobák távolsága

- Mérés: Több szerelmi kapcsolat alakul ki közellakók között?

Példa: szociabilitás

- **Konceptualizálás:** társas ügyesség
- **Indikátorok:**
  - barátok száma
  - társaságba járás gyakorisága
  - csoportos összejöveteleken való részvétel a munkahelyen stb.
- **Dimenziókká, nagyobb egységekké tagolhatók**
  - szociabilitás a baráti társaságban;
  - szociabilitás a munkahelyen stb.

operacionalizálás

operacionalizálás

a változók méréséhez szükséges empirikus eljárások meghatározása

Mérhetővé tétel

Hogyan, milyen formában tegyünk fel kérdéseket?

A dimenziók és indikátorok révén már vannak pontos fogalmaink

ezek lefordítása a válaszadók nyelvére

Példa operacionálizálásra

Hípotézis: Azok a gyerekek, akiket gyakran fenýítenek fizikai módszerekkel, agresszívebbekké válnak, mint társaik.

két változó között szeretnénk összefüggést kimutatni: a szülői fizikai büntetés és a gyermek agresszív viselkedése között.

Fogalmak mérhetővé tétele:

➤ Fizikai büntetés:

- Felmérjük a szülő fizikai fenýítéshez való viszonyulását, attitűdjét kérdőív segítségével

Példa egy kérdőívből:

Egyetért-e a következő állítással: A gyermeket időnként jól el kell verni, hogy megtanulja mi a rend.

- névtelen kérdőívben megkérdezzük a szülőtől, milyen gyakorisággal alkalmaz fizikai fenýítést

➤ Agresszió:

- megfigyeljük a gyermeket óvodai vagy iskolai közösségben hányszor kezdeményez fizikai vagy verbális agresszív támadást társaí ellen.

- rajzot készítettünk a gyerekekkel és megfigyeljük, összesítjük a rajzban megjelenő agresszióra utaló jeleket.

Konceptualizáljuk és
operacionalizáljuk!

**gazdasági tőke,
társadalmi tőke,
kulturális tőke**

gazdasági tőke:

Konceptualizálás: anyagi javakkal, pénzügyi erőforrással való ellátottság; jövedelem jellegű és tőkeszerű javakkal való rendelkezés

operacionalizálás:

- Kérem, mondja meg, hogy mennyi az Ön havi nettó jövedelme? ..... ezer Ft
- Kérem, mondja meg, hogy rendelkezik-e a következők valamelyikével! Ha rendelkezik valamivel, kérem azt is mondja meg, hogy nagyjából mennyi pénzt tudna kapni érte, ha eladná!

	1 – igen; 2 – nem	Ha igen, akkor kb. mennyiért tudná eladni?
gépkocsival		
nyereséges cég teljes vagy résztulajdonával		
lakás/ház tulajdonnal		
nagy értékű festménnyel, műtárggyal		

társadalmi tőke

- **definíció: egy személy kapcsolati hálójának mozgósíthatósága - az emberhez legközelebb álló 10 személy (barát, családtag) társadalmi pozíciója a társadalmi-gazdasági státus alapján mérve**

operacionalizálás:

	iskolai végzettsége	havi nettó jövedelme	foglalkozása
1. személy			
2. személy			
3. személy			
4. személy			
5. személy			

kulturális tőke

definíció: azon nem anyagi jellegű erőforrások, melyek azonban könnyen gazdasági tőkévé konvertálhatók; a megkérdezett iskolai végzettsége

operacionalizálás:

Kérem, mondja meg, mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége!

- 1 – kevesebb mint 8 általános
- 2 – 8 általános
- 3 – szakmunkásképző / szakiskola
- 4 – szakközépiskola érettségivel
- 5 – gimnázium érettségivel
- 6 – érettségi utáni felsőfokú szakképzés
- 7 – főiskolai / bachelor fokozatú diploma
- 8 – egyetemi / master fokozatú diploma

Operacionalizálás - példa

Operacionalizálás példa

A Magyar Háztartás Panel vizsgálat 1997. évi háztartás kérdőíve

Kérem mondja meg, mennyit költöttek az elmúlt hónapban ...

		Havi összeg	NEM TUD- JA	
1.	ruházkodásra?	..... Ft/hó	0	X
2.	orvosra?	..... Ft/hó	0	X
3.	receptre felírt gyógyszerre?	..... Ft/hó	0	X
4.	egyéb gyógyszerre, gyógyhatású készítményekre?	..... Ft/hó	0	X
5.	közlekedésre?	..... Ft/hó	0	X
6.	takarítónőre, bejárónőre?	..... Ft/hó	0	X
7.	betegápolóra?	..... Ft/hó	0	X
8.	HA VAN GYEREK: gyermekfelügyeletre?	..... Ft/hó	0	X
9.	élelmiszerre?	..... Ft/hó	0	X
És mennyit költöttek a tavalyi évben összesen ...		A teljes múlt évi összeg	NEM TUD- JA	
10.	tandíjra, különóra, tanfolyamra?	..... Ft/év	0	X
11.	üdülésre?	..... Ft/év	0	X
12.	adományra, adakozásra?	..... Ft/év	0	X
13.	más háztartás pénzübeli támogatására? (gyermektartás, ismerős, rokon támogatása)	..... Ft/év	0	X

GYAKORLÁS

Írjunk hipotéziseket
változópárokhoz!
Operacionalizáljuk,
azaz valamilyen
kérdés segítségével
tegyük mérhetővé a
változókat!

Írjunk hipotéziseket az alábbi változópaárok felhasználásával!

anyagi helyzet × adakozás gyakorisága

lakóhely lélekszáma × valamilyen bűncselekmény áldozatává való válással kapcsolatos félelem

iskolázottság × szokott-e külföldre utazni

tart-e háziállatot × mennyire súlyosan büntetné az állatkínzást

gazdasági aktivitás × TV-nézés mértéke hétköznap

zsidó ismerőssel való rendelkezés × zsidó szomszédot elfogadna-e

végzett-e valaha önkéntes munkát × a kérdezett neme

vállalkozóvá válás tervezése × a kérdezett neme

külföldi munkavállalás tervezése × életkor

Írjunk **hipotéziseket** az alábbi változópárok felhasználásával!
Operacionalizáljuk, azaz valamilyen kérdés segítségével tegyük mérhetővé a változókat! Határozzuk meg az egyes változók lehetséges **attribútumait!** - PÉLDA

Változók: anyagi helyzet × adakozás gyakorisága

Hipotézis: A jobb anyagi helyzetűek átlagosan gyakrabban adakoznak, mint a rosszabb anyagi helyzetűek.

Operacionalizálás:

Anyagi helyzet: Mennyi a havi nettó jövedelme?

- **Attribútumai:** A fizetés nagysága 0 forinttól a legnagyobb lehetséges értékig (Ft)

Adakozás gyakorisága: Milyen gyakran adakozik? (pénzbeli vagy egyéb nem pénzbeli formája is számít)

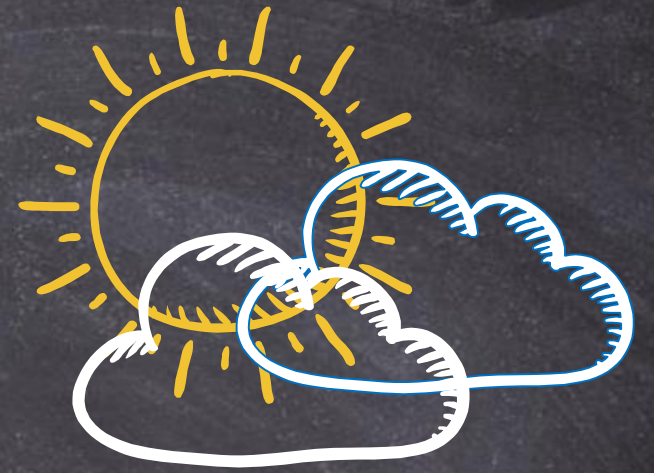
- **Attribútumai:** naponta; hetente többször; hetente; havonta többször; havonta; évente többször; évente; ennél is ritkábban; soha.

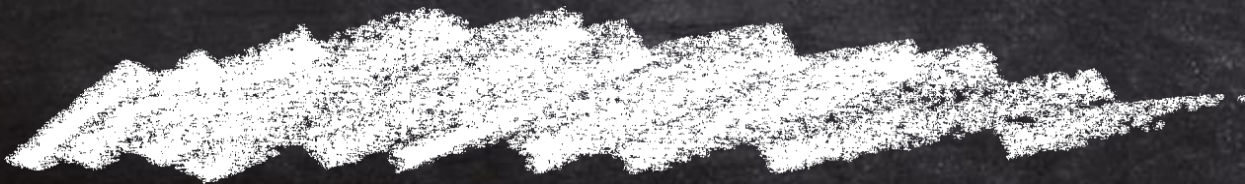
A kutatásoknak kevesebb mint a harmadát teszi ki az a tevékenység, amely az emberek számára látható.

PÉLDÁK KÖRNYEZETTAN SZAKOS
HALLGATÓK SZÁMÁRA

Mit nevezünk Katasztrófának?

A Magyar Értelmező Kéziszótár meghatározása szerint:

"nagyarányú szerencsétlenség, (sors -)csapás". A természeti, és a civilizációs katasztrófák közös jellemzője, hogy nagy területeket és nagy embertömegeket érinthetnek.

A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagok kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéséről szóló 1999. évi LXXIV. törvény értelmező rendelkezései kiterjesztik a fogalmat, és az alábbiak szerint definiálják a katasztrófát:

„a sürgősségi helyzet, vagy a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetőleg a minősített helyzetek kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet (pl. természeti, biológiai eredetű, tűz okozta), amely emberek életét, egészségét, anyagi, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értéket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.”

Katasztrófák felosztása 1.

Természeti
katasztrófa

orkán, forgószél, tornádó, hóvihár, jég, eső, dara, földrengés, áradás, szellőkés, szélsőséges hőmérséklet, aszály, lavina, vulkán, árhullám, erdő-, bozóttűz, villám stb.;

Mesterséges
katasztrófa

ami az ember szándékos cselekedetéből adódik - mint pl. a háború;

Szociológiai
katasztrófa

különféle közlekedési, élelmiszer-, víz-, levegőszennyeződés, ipari, robbanás, beomlás, tömegjárvány, nukleáris berendezés, gátszakadás, hídbeomlás, kritikus áruszolgáltatás kiesése stb.

Katasztrófák felosztása 2.

Relatív
katasztrófa

Olyan kisebb elemi csapás, amikor a helyi erők és eszközök alkalmazása elegendő a mentő munkák végrehajtására.

Közepes
katasztrófa

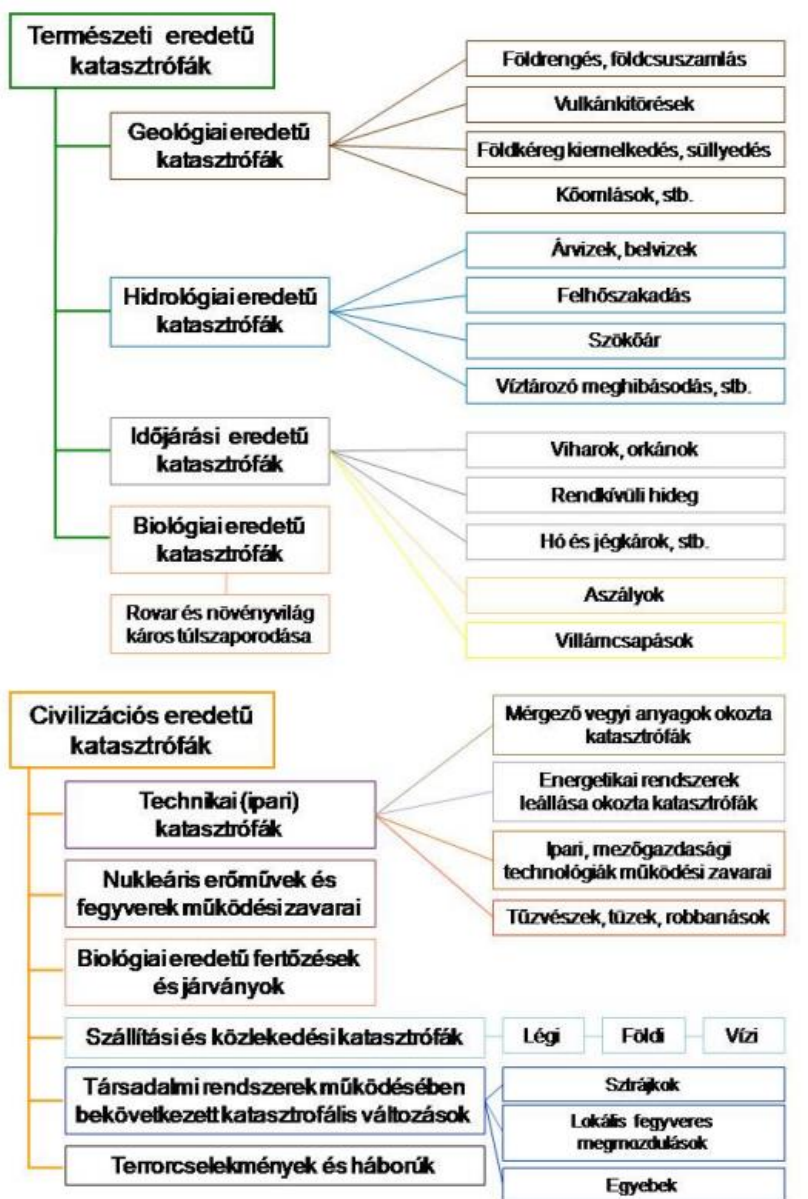
Súlyosabb elemi csapás, amikor külső erők, eszközök igénybevétele válik szükségessé a következmények teljes felszámolásához.

Abszolút
katasztrófa

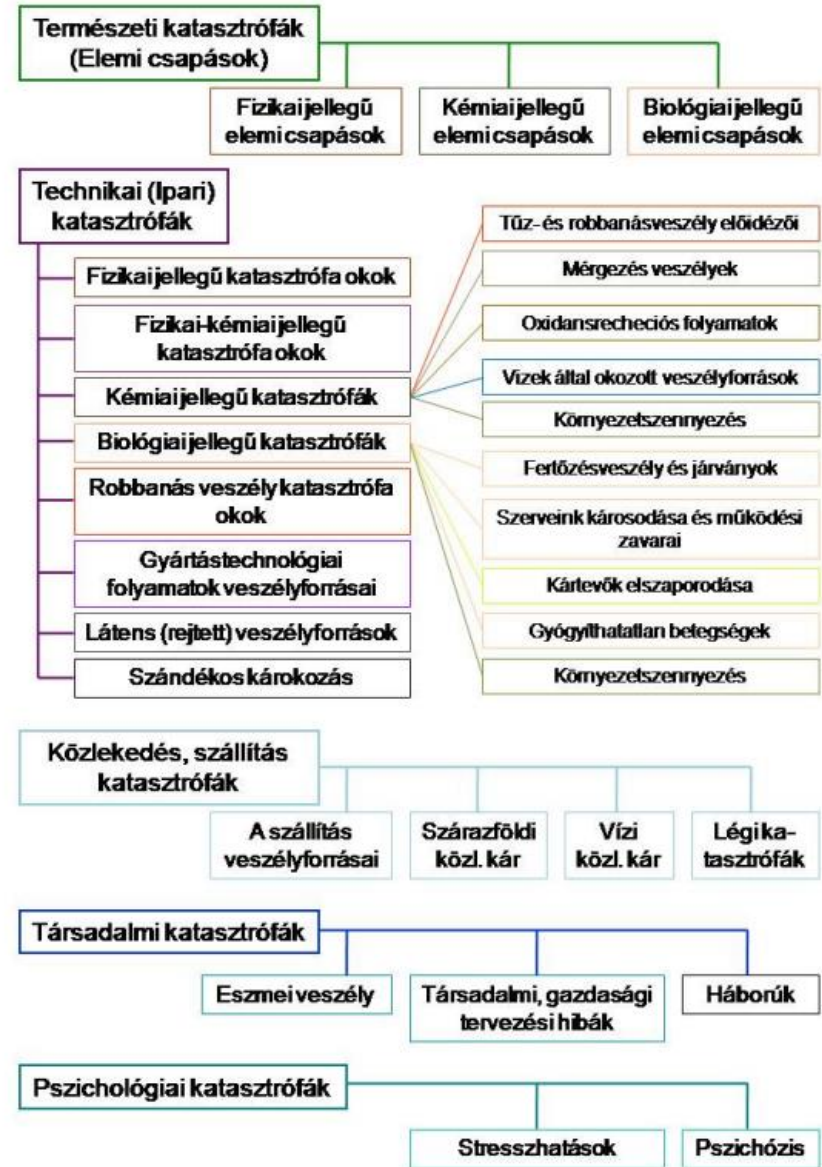
Igen súlyos csapás, amikor az ország anyagi, erkölcsi helyzete megrendül, mint pl. egy atomháború esetén.

Katasztrófák eredetük vagy jellegük szerint

1. Ábra: A katasztrófák lehetséges felosztása
(Dr. Nagy–Dr. Halász, 2002., p. 14 alapján)

2. Ábra: A katasztrófák lehetséges felosztása
(Dr. Nagy–Dr. Halász, 2002., p. 13. alapján)

Konceptualizálás, operacionalizálás példa Notre Dome Egyetem vizsgálata

192 ország, évente

- mennyire sérülékeny a globális felmelegedés okozta éghajlatváltozással szemben,
- mennyire képes alkalmazkodni hozzá.

Notre Dome Globális Adaptációs Index

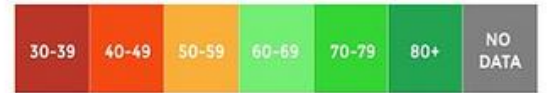
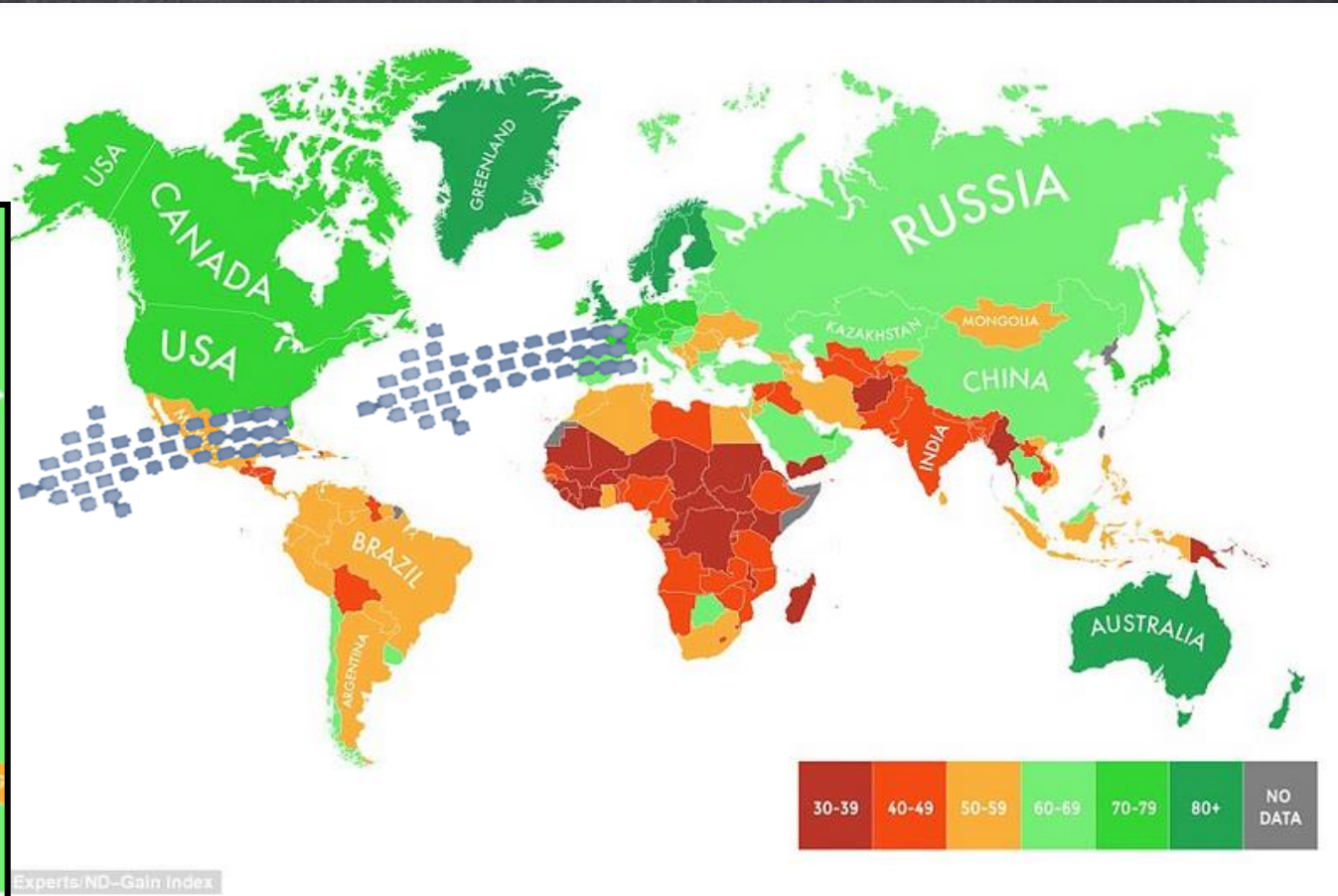
A vizsgált összetevők a sebezhetőség és a válaszkészség témaköröket ölelik fel,

- az élelmiszer, víz, egészség, ökoszisztéma szolgáltatások,
- emberi léttér, infrastruktúra tématerületek sebezhetőségét, valamint
- a gazdaság, kormányzati rendszerek és a társadalom válaszkészségét, alkalmazkodó képességét a klímaváltozás hatásaira.

Az így meghatározott index segítségével rangsorolja és teszi összehasonlíthatóvá a világ országait.

Az éghajlatváltozás következményeivel szembeni sérülékenység, 2013

Experts/ND-Gain Index

**Az édesvízhez való hozzáférés sebezhetősége szempontjából a 192 ország közül Magyarország csupán a 156. (!!!) helyen szerepel
Emberi élőhely szempontjából a 101. helyen vagyunk.**

**az emberi életkörülmények,
extrém időjárási jelenségek,
városi környezet,
demográfia,
közlekedési infrastruktúra,
árvízveszély.**

Az élelmiszer szempontjából jó pontszámot kaptunk, és a 48. helyen szerepelünk.

**többek között az alultápláltság mértéke,
az ország külső élelmiszer függősége, stb.**

**Konceptualizálás
-
operacionalizálás!**

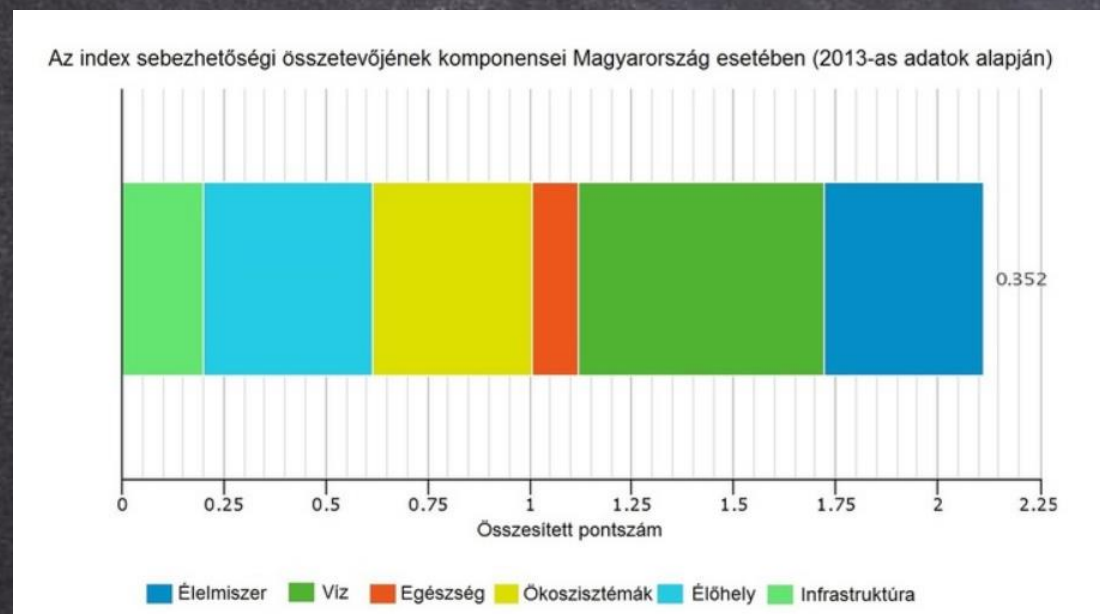
Magyarország helyzete

Ebben a rangsorban
Magyarország 64,2
pontszámmal, a 38. helyen
szerepel a 192 ország közül.

- sebezhetőség: 43. hely
- válaszkészség: 33. hely

egyes részterületek szerint:

- a legérzékenyebb területek a víz, az emberi élőhely és az élelmiszer.

Jól állunk az egészség, infrastruktúrák és az ökoszisztéma szolgáltatások stabilitása, azaz a klímaváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség területén.